

Marian MICIŃSKI

ZAKŁAD BUDOWY DRÓG I ULIC

Historia działalności

Specjalność "Drogi, ulice i lotniska", która aktualnie istnieje na Wydziale Budownictwa Politechniki Śląskiej w Gliwicach, ma długi rodowód sięgający aż do roku 1953. W roku akademickim 1953/1954 na ówczesnym Wydziale Budownictwa Przemysłowego utworzono między innymi oddział Budowli przemysłowych oraz Organizacji i mechanizacji budowy.

Na oddziałach tych prowadzone były takie przedmioty jak:

- roboty ziemne,
- przemysłowe drogi i ulice
- transport w zakładach przemysłowych.

W roku 1954 została powołana Katedra Transportu Przemysłowego i jednocześnie utworzony został nowy oddział o nazwie Transport Przemysłowy. Kierownikiem nowo utworzonej Katedry został zastępca prof. mgr inż. Józef Bartoszewski.

Zakres zajęć dydaktycznych został rozszerzony o następujące przedmioty:

- przemysłowe drogi żelazne i tabor,
- technologia robót i maszyny budowlane
- drogi wodne.

Pracownikami prowadzącymi zajęcia z wyżej wymienionych przedmiotów byli ówcześni adiunkci mgr inż. Janina Bodaszewska i Adam Radzikowski.

Studenci oddziału Transport przemysłowy odbywali również 3-tygodniową praktykę wakacyjną w dużych zakładach przemysłowych, a w szczególności w hutach Gliwic, Dąbrowy Górniczej, Częstochowy, Chorzowa i w Nowej Hucie.

Oddzielnego wyjaśnienia wymaga przedmiot komunikacje lądowe, który do roku 1956 prowadzony był w Katedrze Geodezji kierowanej przez prof. mgr inż. Michała Paszkiewicza. Przeprowadzona w roku 1957 reorganizacja Wydziałów Budownictwa Przemysłowego i Inżynierii Budowlanej polegała na połączeniu ich w jeden Wydział Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego oraz utworzeniu Wydziału Inżynierii Sanitarnej. Istniejąca wówczas Katedra Transportu Przemysłowego została przemianowana na Katedrę Komunikacji Miejskich, a następnie przeniesiona na nowo utworzony Wydział Inżynierii Sanitarnej. Tak więc od roku 1957 przedmiot komunikacje lądowe został przejęty przez Katedrę Komunikacji Miejskich. W tym samym roku, tj. 1957, na Wydziale Budownictwa

Przemysłowego została utworzona nowa specjalność o nazwie Inżynieria Komunalna, która w ramach reorganizacji Wydziałów została przeniesiona na Wydział Inżynierii Sanitarnej.

Katerra Komunikacji Miejskich obsługiwała i prowadziła zajęcia dydaktyczne (wykłady, ćwiczenia audytoryjne i ćwiczenia projektowe) z przedmiotów przedstawionych w tablicy 1.

Tablica 1

Zajęcia dydaktyczne Katedry Komunikacji Miejskich

Lp.	Przedmiot	Okres prowadzenia zajęć
1.	Komunikacje lądowe	1957-1968
2.	Drogi i ulice	1958-1969
3.	Transport miejski	1958-1971
4.	Inżynierskie budowle komunalne	1958-1959
5.	Mosty miejskie	1959-1960
6.	Koleje i drogi przemysłowe	1965-1966
7.	Roboty ziemne	1966-1967
8.	Transport miejski i inżynieria ruchu	1966-1967
9.	Drogi i węzły	1966-1968

Zajęcia z wymienionych przedmiotów prowadzone były przede wszystkim na Wydziale Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego i Inżynierii Sanitarnej, a także na Wydziale Mechanicznym na specjalności Ekonomika i Organizacja Transportu.

Ponadto prowadzono seminaria dyplomowe oraz prace dyplomowe wykonywane przez studentów specjalności Inżynieria Komunalna i wybranych specjalności Wydziału Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego na studiach dziennych i zaocznych.

Wśród pierwszych pracowników Katedry Komunikacji Miejskich, kierowanej przez prof. mgr inż. Józefa Bartoszewskiego, byli: ówczesny st. asystent mgr inż. Mirosław Grzela, adj. mgr inż. Janina Bodaszewska i asystent mgr inż. Czesław Lewinowski. Po roku 1961 w Katedrze Komunikacji Miejskich zostali zatrudnieni na etatach asystentów mgr inż. Marian Miciński i mgr inż. Stefania Sitko. W roku 1968 na etacie adiunkta zatrudniono dr inż. Stefana Walendowskiego, a w roku 1969 na etacie asystenta - mgr inż. Elżbietę Bukowy.

W roku 1968 reorganizacja Politechniki Śląskiej objęła swoim zasięgiem również Wydział Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego oraz Wydział Inżynierii Sanitarnej. W dniu 1 października 1968 r. utworzono zespołową katedrę pod nazwą Katedra Dróg i Mostów, której kierownikiem został ówczesny doc. dr hab.

inż. Józef Głomb. W ramach tej Katedry został powołany Zespół Budowy Dróg i Ulic, którego pierwszym kierownikiem został mgr inż. Kazimierz Juzwa.

Pracownikami tego Zespołu zostali niektórzy pracownicy, którzy przeszli z Katedry Komunikacji Miejskich oraz nowo przyjęci na staże asystenckie mgr inż. Franciszek Pietrucha i mgr inż. Ewald Przybylski. W roku 1969 nastąpiła zmiana kierownika Zespołu, którym został doc. dr inż. Czesław Lewinowski.

Nominalną datą powołania Zespołu Budowy Dróg i Ulic jest 1 październik 1968 r., lecz rzeczywiste rozpoczęcie działalności dydaktycznej oraz działalności naukowo-badawczej należy datować od 1 października 1969 roku.

W ramach kolejnej reorganizacji przeprowadzonej w roku 1971, Katedra Budowy Dróg i Mostów została przemianowana na Instytut Dróg i Mostów. W skład tego Instytutu wchodziły następujące jednostki:

- Zakład Geotechniki,
- Zakład Geodezji,
- Zakład Budowy Mostów,
- Zespół Budowy Dróg i Ulic
- Zespół Budowy Dróg Żelaznych.

W roku 1976 nastąpił podział Instytutu na dwie niezależne jednostki wydziałowe: Instytut Budowy Dróg, zachowujący nadal w swym składzie dotychczasowe jednostki z wyjątkiem Zakładu Budowy Mostów, który wydzielił się jako samodzielny Zakład Konstrukcji Inżynierskich. Dyrektorem Instytutu Budowy Dróg został doc. dr inż. Antoni Rosikoń.

W roku 1977 do składu Instytutu włączony został Zespół Podziemnych Konstrukcji Miejskich i Drogowych. Kierownictwo Instytutu od 1 października 1977 roku objął doc. dr inż. Stanisław Lessaer. Po śmierci doc. dr inż. Stanisława Lessaera w roku 1985 kierownictwo Instytutu objął doc. dr inż. Stefan Mercik.

W związku z zamierzonymi zmianami wynikającymi z obowiązującej ustawy o szkolnictwie wyższym zakończenie kadencji doc. dr inż. Stefana Mercika kierującego Instytutem Budowy Dróg upływa 31 sierpnia 1991 r.

Instytut Budowy Dróg z dniem 1 września 1991 r. został przemianowany na Katedrę Komunikacji Lądowej, której kierownikiem wybrany został doc. dr hab. inż. Kazimierz Kłosek.

Zakład Budowy Dróg i Ulic od początku swego istnienia, tj. od 1 października 1969 r., zatrudniał pracowników etatowych, jak również pracowników spoza Uczelni, będących wybitnymi specjalistami z zakresu technologii materiałów i nawierzchni drogowych, inżynierii ruchu oraz systemów organizacji i sterowania ruchem drogowym i ulicznym.

Tablica 2

Pracownicy Zakładu Budowy Dróg i Ulic

Pracownicy etatowi	Okres zatrudnienia
1. Bukowy Elżbieta	1969-1980
2. Chlipalski Krzysztof	1979-nadal
3. Juzwa Kazimierz	1969-1970
4. Kroemeke Rafał	1977-1984
5. Leśko Mieczysław	1972-nadal
6. Lewinowski Czesław	1969-1986
7. Litwinowicz Leszek	1975-1976
8. Majcherczyk Włodzimierz	1977-1986
9. Miciński Marian	1969-nadal
10. Pietrucha Franciszek	1969-1987
11. Przybylski Ewald	1969-1973
12. Rudnicki Andrzej	1990-1991
13. Skoplak Grażyna	1970-1979
14. Strycharz Barbara	1972-nadal
15. Wilczek Michał	1973-1977
16. Żak Anna	1980-nadal
Pracownicy spoza Uczelni zatrudnieni na tzw. godzinach zleconych:	
1. Góra Edmund	1971-1972
2. Jutkowiak Jan	1974-1975
3. Kubiczek Andrzej	1972-1976
4. Mierzwa Bronisław	1969-1972
5. Wojciechowski Bogusław	1989-1990

Poza pracownikami naukowo-badawczymi oraz pracownikami dydaktycznymi Zakład Budowy Dróg zatrudniał również pracowników obsługi technicznej i pracowników laboratorium drogowego.

Wśród tej grupy pracowników wymienić należy:

1. Gala Norbert	1975 - 1976
2. Jagodziński Jan	1976 - 1979
3. Kos Kazimierz	1969 - 1975
4. Musioł Lesława	1969 - nadal
5. Zakrzewski Mariusz	1979 - 1982

W czasie 22 lat działalności Zespołu, a następnie Zakładu Budowy Dróg kierownikami byli kolejno:

mgr inż. Kazimierz Juzwa	1968 - 1969
doc. dr inż. Czesław Lewinowski	1969 - 1975 i 1976 - 1986
doc. dr inż. Leszek Litwinowicz	1975 - 1976
doc. dr inż. Mieczysław Leśko	1990 - nadal

Zakład Budowy Dróg w okresie od 1969 roku prowadził zajęcia dydaktyczne i laboratoryjne zarówno na Wydziale Budownictwa, jak również na wydziałach Inżynierii Sanitarnej, Mechanicznym i Energetycznym.

Większość zajęć prowadzona była jednak na Wydziale Budownictwa zarówno na studiach inżynierskich, jak i magisterskich. Zajęcia te odbywały się na prawie wszystkich specjalnościach Wydziału Budownictwa i wszystkich rodzajach studiów, a więc na studiach dziennych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych zarówno w Gliwicach, Katowicach jak i Rybniku. W zakres działalności dydaktycznej wchodziły wykłady, ćwiczenia tablicowe i projektowe oraz ćwiczenia laboratoryjne prowadzone w laboratorium drogowym Instytutu Budowy Dróg. Dla celów dydaktycznych wykorzystywano również laboratoria drogowe Rejonów Dróg Publicznych oraz laboratorium drogowe Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych w Katowicach.

Poniżej zestawiono wszystkie przedmioty prowadzone przez Zespół, a następnie Zakład Budowy Dróg i Ulic od roku 1969 do 1991, czyli przez 22 lata. W związku z tym, że poszczególne przedmioty prowadzone były na różnych rodzajach i typach studiów i to w różnych przedziałach czasu, zrezygnowano z podawania lat, w których były one prowadzone. Zestawienie to zawiera trzy grupy rodzajowe, przy czym do grupy I zaliczono przedmioty o charakterze encyklopedycznym i ogólnym z zakresu drogownictwa, do grupy II zaliczono przedmioty obejmujące technologię materiałów i nawierzchni, a do grupy III przedmioty z zakresu inżynierii ruchu.

1. Przedmioty o charakterze encyklopedycznym i ogólnym

1. Podstawy budowy dróg kołowych i żelaznych
2. Podstawy budowy dróg
3. Roboty ziemne
4. Podstawy dróg kołowych
5. Encyklopedia dróg kołowych
6. Podstawy budowy dróg i kolei
7. Drogi, ulice i roboty ziemne
8. Drogi kołowe i ulice
9. Drogi samochodowe
10. Drogi i ulice
11. Drogi i węzły komunikacyjne
12. Drogi, ulice i węzły komunikacyjne
13. Drogi kołowe i węzły drogowe

14. Lotniska
15. Budowa lotnisk
16. Transport miejski
17. Budowa dróg
18. Komunikacje lądowe
19. Drogi kołowe na terenach górniczych

II. Technologia materiałów i nawierzchni

1. Technologia zmechanizowanych robót drogowych
2. Technologia materiałów drogowych
3. Teoretyczne podstawy wymiarowania nawierzchni drogowych
4. Technologia materiałów i nawierzchni drogowych
5. Technologia i organizacja robót drogowych
6. Technologia zmechanizowanych robót komunikacyjnych
7. Lotniskowe nawierzchnie betonowe
8. Wymiarowanie nawierzchni dróg i lotnisk

III. Inżynieria ruchu

1. Komunikacje miejskie
2. Podstawy inżynierii ruchu
3. Inżynieria ruchu
4. Zasady inżynierii ruchu
5. Planowanie miejskich układów komunikacyjnych
6. Teoria przepływu ruchu drogowego
7. Sterowanie ruchem kołowym

Istotnym elementem działalności dydaktycznej są seminaRIA dyplomowe prowadzone w semestrze dyplomowym w trakcie wykonywania prac dyplomowych. Dobór tematów prac seminaryjnych umożliwia dyplomantom rozszerzenie i lepsze poznanie problematyki, która nie była eksponowana na danej specjalizacji. I tak studenci grupy "Inżynieria ruchu" szerzej zajmują się problematyką nawierzchni drogowych, a studenci grupy "Technologia" rozszerzają swoją wiedzę z zakresu ruchu drogowego.

Tematyka kilkuset prac dyplomowych wykonanych w okresie 22 lat przez studentów specjalności drogowych na studiach dziennych i wieczorowych, magisterskich i inżynierskich w Gliwicach i Katowicach obejmowała wszystkie zagadnienia znajdujące się pod hasłem "drogi". Wachlarz tematów prac dyplomowych był tak szeroki, jak szeroka jest wiedza obejmująca swoim zakresem drogi i drogownictwo.

Poza działalnością dydaktyczną, Zakład Budowy Dróg i Ulic prowadził bardzo szeroką działalność polegającą na współpracy z innymi ośrodkami naukowo-badawczymi oraz z instytucjami i przedsiębiorstwami. Jednym z przejawów współpracy były wykonywane prace naukowo-badawcze oraz prace badawczo-projektowe.

Poniżej zestawiono i przedstawiono te instytucje, z którymi Zakład Budowy Dróg i Ulic utrzymywał ścisłe i owocne kontakty:

- Bielsko Biala: Okręgowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich,
- Bytom: Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej, Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Rejonowa Dyrekcja Inwestycji,
- Cieszyn: Urząd Miejski,
- Gliwice: Biuro Projektów Syntezy Chemicznej "Prosynchem", Gliwickie Biuro Projektów Budownictwa Przemysłowego, Bumar - Gliwice-Łabędy, Biuro Projektów Gospodarki Wodno-Ściekowej "HYDROSAN", Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Urząd Miejski, Dyrekcja Budowy Parku Kultury i Wypoczynku,
- Jastrzębie Zdrój: Kopalnia Węgla Kamiennego "Moszczenica",
- Katowice: Biuro Planowania Przestrzennego, Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego, Wojewódzkie Biuro Projektów, Dyrekcja Budowy Tras Komunikacyjnych, Dyrekcja Okręgowa Dróg Publicznych, Energopomiar, Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych, Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, Urząd Wojewódzki,
- Mikołów: Śląskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych,
- Opole: Prokuratura Wojewódzka,
- Poznań: Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych,
- Ruda Śląska: Miejskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych, Miejski Zarząd Ulic i Mostów,
- Rybnik: Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Rejonowa Dyrekcja Inwestycji, Okręgowa Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli,
- Sosnowiec: Miejski Zarząd Ulic i Mostów,
- Świętochłowice: Prezydium Miejskiej Rady Narodowej,
- Tarnowskie Góry: Miejskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych,
- Tychy: Okręgowa Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli, Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Geologiczno-Wiertnicze,
- Warszawa: Centralny Zarząd Dróg Publicznych,
- Zabrze: Gazobudowa,
- Żory: "FADOM" - Przedsiębiorstwo Budownictwa Mieszkaniowego Przemysłu Węglowego.

W okresie działalności Zespołu, tj. od 1969 r., Zakład Budowy Dróg i Ulic wykonał prawie 100 prac naukowo-badawczych. Większość z tych opracowań wykorzystano i wdrożono. Część z nich stanowiła podstawę do dalszych opracowań o charakterze studialnym lub projektowym.

Liczba pracowników zatrudnionych w Zakładzie Budowy Dróg i Ulic wynosi obecnie 6 osób. Najniższe zatrudnienie wynosiło 6 osób również w latach 1988 do 1989, a najwyższe zatrudnienie, wynoszące 11 osób, zarejestrowano w latach 1975 do 1982.

Pracownicy Zakładu Budowy Dróg i Ulic posiadają w swoim dorobku ponad 90 pozycji bibliograficznych w tym podręczniki, skrypty uczelniane, przewodniki do ćwiczeń, artykuły w specjalistycznych czasopismach naukowo-technicznych. Konferencje naukowo-techniczne zarówno krajowe, jak i zagraniczne, obejmujące szeroko pojętą problematykę drogownictwa, odbywały się również z udziałem pracowników Zakładu.

Na konferencjach tych pracownicy Zakładu Budowy Dróg i Ulic wygłosili ok. 20 referatów i komunikatów. Pracownicy Zakładu rozwijali i rozwijają indywidualne prace i badania naukowe, które zaowocowały wykonaniem prac doktorskich przez następujących pracowników: Elżbietę Bukowy, Mieczysława Leśkę, Franciszka Pietruchę i Barbarę Strycharz.

Ponadto były kierownik Zakładu doc. dr inż. Czesław Lewinowski był promotorem 3 prac doktorskich wykonywanych w Instytucie Budowy Dróg przez pracowników spoza Uczelni i pracowników Zakładu Budowy Dróg i Ulic.

Obecna działalność Zakładu również koncentruje się na działalności dydaktycznej, badawczo-wdrożeniowej i działalności naukowo-badawczej.

Działalność dydaktyczna obejmuje prowadzenie zajęć w grupie specjalistycznej Drogi, ulice i lotniska na dwóch kierunkach specjalistycznych, tj. technologia budowy dróg i inżynieria ruchu. Ponadto Zakład prowadzi zajęcia z przedmiotów specjalistycznych na innych kierunkach studiów na Wydziale Budownictwa.

Zakres prac badawczo-wdrożeniowych oraz działalność naukowo-badawcza Zespołu Budowy Dróg i Ulic koncentruje się nad takimi grupami tematycznymi, jak projektowanie i wykonawstwo nawierzchni drogowych, zagadnienie przepustowości skrzyżowań drogowych i ulicznych, badania nad miejską komunikacją zbiorową oraz projektowanie dróg na terenach objętych eksploatacją górnictwem.

Ciągły wzrost poziomu motoryzacji i związany z tym wzrost natężeń ruchu wywołują potrzebę zwiększonej podaży usług komunikacyjnych świadczonych użytkownikom drogi. Aby ten cel osiągnąć, należałoby liczebnie zwiększyć m.in. kadrę inżynierską zajmującą się tą problematyką oraz polepszyć jakość i poziom kształconej kadry. Wymagać to będzie dalszego kształcenia studentów z

